

BOUWHISTORISCHE VERKENNING

adres: Oosterstraat 32-34

Status: BBP

Periode: veldwerk 26-6-2003

Onderzocht door: T. Tel, F. van der Waard (veldwerk); H. Wierts (archieffonderzoek).

Auteur: F. van der Waard

Datum: Groningen, november 2003.

Inleiding

Deze bouwhistorische verkenning is uitgevoerd in het kader van het project Bouwhistorische inventarisatie en verkenning van de binnenstad van Groningen. Dit is het eerste project in het kader van de cultuurhistorische inventarisatie van het hele grondgebied van de gemeente Groningen die tot doel heeft de cultuurhistorische kwaliteiten in beeld te brengen. De bouwhistorische verkenning bevat een korte schets van de bouwgeschiedenis van het pand, een beschrijving van het interieur en het exterieur en een waardestelling. Het onderzoek richt zich in hoofdzaak op het gebouw zelf, waarbij in beperkte mate gebruik is gemaakt van schriftelijke bronnen en oud kaartmateriaal. De bouwgeschiedenis wordt daarom in hoofdlijnen weergegeven. Ook is het mogelijk dat achter voorzetwanden en verlaagde plafonds oudere constructies en interieur-afwerkingen verborgen zitten.

Voor het onderzoek van de bouwgeschiedenis is gebruik gemaakt van het bouwdoossier van de dienst Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken van de Gemeente Groningen.

SITUERING STRUCTUUR

Het pand staat aan de oostkant van de Oosterstraat op de noordhoek van de Papengang. Aan de linkerzijde is de noordelijke buurman deels tegen het pand aangebouwd, maar oorspronkelijk was daar een smalle gang.

Het van oorsprong tweelaagse voorhuis (ca. 15,5 x 9,3 m) heeft een zadeldak met wolfseind waarbij aan de zijkanten de dakvoet is opgetrokken tot vlieringhoogte en afgedekt door langwerpige platte daken zodat een derde bouwlaag is ontstaan. Aan het voorhuis is een drielaags pakhuis (ca. 14 x 8 m) met plat dak vast gebouwd waarvan de bouwlagen een relatief geringe hoogte hebben.

BOUWGESCHIEDENIS

De kern van het casco van het huidige relatief brede voorhuis (ca. 15,5 x 9,3 m.) werd mogelijk in de 15de of vroege 16de eeuw (gezien een tienlagenmaat van 84-86 cm.) met kelder gebouwd. Het had anderhalfsteens (ca. 48 cm.) dikke muren. Op het minuutplan van omstreeks 1830 is het voorhuis in de lengte gedeeld. Het is echter niet aannemelijk dat dat het huis altijd gedeeld is geweest omdat het achterhuis ongedeeld is en daardoor de volledige breedte van het perceel in beslag neemt.

Gezien de vorm van een verjonging in de gepleisterde achtergevel lijkt het of het huis mogelijk ooit iets opgehoogd is.

Het is denkbaar dat het huis boven de kelder oorspronkelijk slechts één bouwlaag in de vorm van een hoge zaal had en dat het pand secundair met een bouwlaag opgehoogd is. (Iets dergelijks gebeurde bij Oosterstraat 53 en 65). Het pand heeft een mogelijk 17de-eeuwse sporenkap met grenenhouten sporen met gehakte merken die wellicht met een ophoging van van het pand samenhangt.

Het huis had aan de rechterkant een stookplaats in het midden van de zijgevel (volgens bouwsporen aan de buitenkant was er iets naar voren nog een tweede stookplaats) en ook in de achtergevel zijn rookkanalen gevonden die er op wijzen dat de beide winkelwooneenheden een eigen stookplaats in de achtergevel hadden. Hoe men zich de gang en de trappen moet voorstellen als het huis van oudsher in de lengte verdeeld is geweest, is niet geheel duidelijk.

Het huis stond in 1620 bekend als de golden steerne. Hier was sinds de eerste helft van de 17de eeuw een schuilkerk voor katholieken gevestigd tot 1839. (zie art. 'De Oosterstraat de eeuwen door.'). De vrijmetselaars kochten de kerk en de priesterwoning in 1839 en richtten deze in als loge en verkochten het weer in 1845. Het is niet geheel duidelijk hoe de schuilkerk in het huidige voorhuis gesitueerd moet worden, daar al omstreeks 1830 het voorste deel van de rechterhelft van het voorhuis afgescheiden was, zodat er geen hoge ongedeelde ruimte in het huis aanwezig is die geschikt als kerk zou zijn. Het lijkt mogelijk dat de kerk in het ongedeelde achterhuis gezocht moet worden en dat het voorhuis als priesterwoning heeft gediend.

Op de kaart van Hauboys uit ca. 1643 is een voorhuis en een achterhuis met topgevels te zien. Dit achterhuis lijkt vrij te staan van het voorhuis alhoewel dat niet goed beoordeeld kan worden. Achter het achterhuis is een pleintje waarop een vrijstaand gebouwtje of put is aangeduid.

Het huidige achterhuis dateert uit de tweede helft van de 19de eeuw en werd als pakhuis gebouwd. Mogelijk is dit pakhuis op de plaats van de kerk gebouwd. De kerk zal na de verkoop van het gebouw door de vrijmetselaars in 1845 haar functie verloren hebben. Dit gebouw heeft men gesloopt en vervangen door het huidige pakhuis en een tweede pakhuis ten oosten ervan.

Op het minuutplan is voor in het voorhuis een deel van de rechter helft afgescheiden. Tevens hoort de voorste 4 m van een gebouw op de plek waar thans het pakhuis staat al bij het voorhuis. Daarachter staat een gebouw van ca. 15 m. lengte. Wellicht was dat gebouw de kerk en was de eerste 4 m. van het latere pakhuis oorspronkelijk een vrije ruimte of een lage achterkamer van het voorhuis.

De voorgevel werd waarschijnlijk aan het einde van de 19de eeuw in een lijstgevel veranderd en van een blokpleister voorzien. De pui werd in 1911 door architect van Elmpt ontworpen voor mevrouw D.W. Dijk. Hij ontwierp ook een nieuwe indeling van de begane grond. Bij die gelegenheid heeft hij ook een plattegrond van de bestaande toestand gemaakt zodat we een idee hebben van de indeling vóór 1911. Het vrij brede huis had een scheidingswand in het midden en er waren kennelijk twee huis- of winkeleenheden naast elkaar in gevestigd met elk een eigen toegang in de buitenste travee van de voorgevel. Het linker gedeelte was niet verder onderverdeeld. Achterin de linker zijmuur bevonden zich twee vensters die op de steeg aan de noordzijde hebben uitgekeken. Kennelijk was dat gedeelte van de steeg toen nog niet dichtgezet. Deze vensters bevonden zich precies beneden twee zesruitsvensters op de verdieping die thans nog bestaan.

In het rechter gedeelte bevonden zich drie ruimten achter elkaar. De middenruimte aan de rechterzijde had een stookplaats die was geflankeerd door twee vensters. Bij de achterste ruimte was aan de rechterzijde een deel afgescheiden omdat zich daar een toegang naar buiten bevond en een trap naar de bovenwoning. De bovenwoning kon kennelijk zelfstandig bewoond worden. Vanuit de achterste kamer kon men het voorste deel van het huidige pakhuis (dit was ca. 4 m. diep) bereiken dat toen in gebruik was bij het rechterdeel van het voorhuis. Tevens had dit achtergedeelte een eigen ingang aan de Papengang. Dit voorste deel van het pakhuis bevatte twee ruimten naast elkaar, waarbij de rechter ruimte een stookplaats aan de buitenkant van de achtergevel van het voorhuis had. Als men het minuutplan bekijkt dan ziet men dat dit gedeelte ook al bij het voorhuis hoort, maar dan bij het linkergedeelte.

Op de doorsnede blijkt dat het voorhuis onderkelderd was. De kelder had een koekoek voor de twee middelste traveeën, waarbij de keldertrap voor de derde travee van rechts was aangebracht. In die travee zal zich de keldertoegang hebben bevonden.

In de nieuwe situatie werden er twee winkels naast elkaar ingericht. Links een voor kruidenierswaren en rechts een voor dameshandwerken. Deze opschriften had van Elmpt op het plan in de puibalk geschreven. De winkels werden gelijkvloers met het maaiveld aangelegd, zodat de balklaag van het voorste gedeelte van de kelder ca. 35 cm. verlaagd moest worden. De linkereenheid kreeg twee kamers achter de winkel en een gang tegen de middenmuur aan en had de beschikking over het voorste gedeelte van het huidige pakhuis. Daartoe werd een doorbraak in de achtergevel gemaakt. Het rechtergedeelte behield zijn indeling min of meer. Wel werd de doorgang naar het voorste gedeelte van het pakhuis dichtgezet.

In 1929 werd een arkeneel op de gevel aan de Papengang gebouwd ter vergroting van een slaapkamer op de zolder.

In 1930 werd op de eerste verdieping van het voorhuis een doorgang in de achtergevel en een bergruimte in het aangrenzende pakhuis aangelegd waarin een trap naar het plat boven het pakhuis.

In 1932 werd het voorhuis opgehoogd, waarbij de zolder een volledige verdieping werd. Hier werden een nieuwe trap, enige kamers en een privaat gebouwd. Wel handhaafde men de vliering met het bovenste deel van de oude kapconstructie. Architect is G.A. Heldoorn uit Leeuwarden.

In 1945 had het pand enige oorlogsschade (f. 886,- meest schilderwerk).

BESCHRIJVING

gevels

De voorgevel is een lijstgevel van twee bouwlagen en een mezzanino die vier traveeën breed is. De pui is zorgvuldig gedetailleerde Jugendstil winkelpui. De met natuursteen bekleedde muurpenanten zijn rijk versierd met Jugendstildecoraties met ondermeer gestileerde bloemen.

In het midden is een grote etalage die geflankeerd wordt door portieken waarin respectievelijk deuren zijn aangebracht die oorspronkelijk tot twee verschillende winkels toegang gaven. De etalage buigt bij de portieken half rond naar binnen. De Jugendstildeuren zijn voorzien van gesneden bovenlichten. De etalage heeft een bovenlichtzone met ongekleurd glas in lood. De pui wordt afgesloten door een Jugendstil puilijst.

Daarboven is de gevel van een blokpleister voorzien. De verdieping heeft vier H-schuifvensters. In de bovenlichten is imitatieglas in lood aangebracht.

De mezzanino heeft vier T-vensters met tweedelige bovenlichten waarin in de beide linkse vensters imitatieglas in lood is aangebracht. De kozijnen zijn van profileringen voorzien.

De gevel wordt afgesloten door een naar voren stekende kroonlijst op consoles. De consoles ontspringen van een soort triglieven die zich tussen de vensters van de mezzanino bevinden.

De pui dateert uit 1911 en is door van Elmpt ontworpen, maar de gevel lijkt 19de-eeuws te zijn. De blokpleister suggereert dat er mogelijk ouder muurwerk in de gevel aanwezig is.

De achtergevel is ingebouwd, waarbij alleen de tweede verdieping en de driehoekige top van de gevel zichtbaar zijn. Dit zichtbare gedeelte is recent gepleisterd. Men kan aan de kleurverschillen van de pleister van dit vrijstaande gedeelte zien dat de oude topgevel in wezen nog intact is en dat men in 1930 de tweede verdieping bouwde door de zolder van twee uitbouwen met een plat dak te voorzien. Er zijn enige vrij oude ankers zichtbaar die de kap verankeren ter hoogte van de vlieringvloer en de haanhouten. In de linkeruitbouw is een deur met bovenlicht met imitatie glas in lood uit 1930 en in de rechteruitbouw een venster met een dito bovenlicht dat klapbaar is.

In de achtergevel zijn duidelijk twee gesleepte rookkanalen te zien. Althans de linker is zeer duidelijk. De linker komt van een haard in de zuidelijke achterkamer op de verdieping en de rechter van een stookplaats van de keuken in het noordelijk gedeelte van de verdieping.

De top wordt in het midden bekroond door een vernieuwde schoorsteen. Het is echter opvallend dat het lagere gedeelte van de top iets naar voren springt en een lagere topgevel lijkt te vormen die bij een lagere voorganger gehoord kan hebben. Aan de andere kant kan niet uitgesloten worden dat deze vorm bij toeval ontstaan is door de loop van twee rookkanalen die in het midden samenkomen.

De zijgevels zijn beide anderhalfsteens dik, ca. 48 cm. De rechterzijgevel grenst aan de Papengang. Deze drielaagse langsgewelf is tot en met de eerste verdieping van een blokpleister voorzien. De tweede verdieping is in schoon werk in machinale steen in halfsteensverband gemetseld.

Boven de begane grond is een rij vrij oude ankers die een enkelvoudige balklaag aanduidt. Boven de verdieping is ook een dergelijke rij ankers.

In de jaren 90 is het pleisterwerk deels eraf gebikt zodat er enige waarnemingen gedaan konden worden. Het muurwerk bleek een tienlagenmaat van ca. 84-86 cm. te hebben. Er waren enige dichtgezette keldervensters zichtbaar. Een dichtgezet keldervenster had een houten latei.

Op het niveau van de bel-etage waren in het midden van de gevel twee dichtgezette grote vensters met rollagen onder en boven te zien. Tussen deze vensters was zeer veel beroeting die op de vroegere aanwezigheid van een stookplaats duidt. Ook links van (dus voor) het voorste venster heeft zich, zoals blijkt uit een rookkanaal daarboven, een stookplaats bevonden. Beide rookkanalen kwamen boven het voorste venster samen en eindigden in een nog steeds bestaande schoorsteen. Op de plattegrond van de bestaande toestand van Van Elmpt uit 1911 worden deze twee vensters aangeduid. Zij hebben een middenkamer verlicht die inderdaad van een stookplaats tussen beide vensters voorzien was.

Achteraan bevindt zich een deur met een ongedeeld bovenlicht die leidt naar een trap naar de bovenwoning. De recent vernieuwde deur heeft een oud, met een duivejagerprofielingvoorzien deurkozijn, dat van onderen gelast is en voorzien is van hardstenen neuten. Een betonnen tree en twee hardstenen treden leiden naar de deur.

De verdieping heeft vooraan geen vensters, maar in het midden een klein zesruitsvenster met ongekleurd glas in lood, daarachter een groot zesruitsvenster met in het bovenlicht gekleurd glas in lood daterend omstreeks de jaren 30. Dan volgen twee 19de-eeuwse T-vensters. Het voorste heeft een stolpraam dat mogelijk uit de jaren 30 dateert, het achterste heeft een T-vormig schuifraam.

Bij de overgang naar het 20ste-eeuwse metselwerk van de tweede verdieping zijn nog net twee lagen ouder metselwerk te zien. Een koppen- en een strekkenlaag. Mogelijk is dit bovenste gedeelte van het oudere metselwerk in een staand verband opgetrokken.

De tweede verdieping heeft een reeks vensters uit de jaren 30. Op ruim zes meter uit de voorgevel is een strook metselwerk van een blokpleister voorzien in de gevel van de tweede verdieping die overigens in schoon werk is opgetrokken. Hier blijkt in 1929 een arkeneel te zijn gebouwd om een slaapkamer op zolder te kunnen uitbouwen. In deze strook zitten twee vensters uit 1929 aan weerszijden van een rookkanaal dat hier in een schoorsteen uitkomt. Ook het voorste gedeelte van de zijgevel is op de derde verdieping ouder en gepleisterd. Hier gaat namelijk de zorgvuldig gedetailleerde kroonlijst van de voorgevel een travee de hoek om. Het metselwerk hieronder is gepleisterd en zou 19de-eeuws kunnen zijn.

De noordgevel is deels ingebouwd door de noordelijke buurman. Het achterste gedeelte van de muur is op verdiepniveau vrij gelaten en kijkt op het voormalige steegje uit. Hier zijn twee 19de-eeuwse zesruitschuifvensters aangebracht. In 1911 hebben zich onder deze vensters op de begane grond nog twee vensters bevonden, waarvan mogelijk nog resten bestaan.

Beschrijving per bouwlaag.

De kelder is niet toegankelijk en zal vermoedelijk gedempt zijn.

De begane grond is thans ongedeeld en als winkelruimte in gebruik en voorzien van voorzetwanden en verlaagde plafonds. De begane grond is gezien de ankers in de zijmuur overspannen door een enkelvoudige mogelijke oorspronkelijke balklaag. De achtergevel is eruit gebroken om de winkelruimte te kunnen laten doorlopen in de begane grond en de verdieping van het vroegere pakhuis.

Ook de verdieping is gezien de ankers in de zijgevel overspannen door een enkelvoudige oorspronkelijke balklaag. De verdieping heeft vooraan twee even brede kamers. In de linkerkamer is een stucplafond uit omstreeks 1860 met middenornament aangebracht. Aan de linkerkant van de kamer bevindt zich een stookplaats waarmee ook in het stucwerk rekening wordt gehouden. Er is in het plafond een stuclijst omheen gezet.

De rechterkamer heeft een verlaagd plafond. Hierboven kan een stucwerkplafond met perklijst waargenomen worden, hoekversieringen en ruitvormig middenstuk. Deze kamer heeft twee vensters in de voorgevel met 19de-eeuwse raamontimmeringen.

Achter deze kamers is een dwarse overloop met een trap met twee kwarten naar de tweede verdieping. De beide voorkamer kunnen vanuit deze overloop via deuren met geprofileerde deuromlijstingen bereikt worden. Ook de trap van begane grond naar de verdieping komt op de overloop uit en heeft daar een traphekje van ca. 1860-70.

In het achterste gedeelte van het voorhuis is een soort middenmuur met rechts ervan een grote kamer met stucwerkplafond met middenornament uit ca. 1860. De kamer heeft in de achtergevel van het huis een neobarokke houten schouw. De kamer heeft een deur met geprofileerde deuromlijsting.

Links van de middenmuur is een korte gang met daarnaast een kamertje (in 1930 als slaapkamer aangeduid) en daarachter een keuken. Deze keuken had een stookplaats tegen de achtergevel van het voorhuis. Bij de keuken is een doorbraak door de achtergevel via welke men een trapje uit de jaren 30 bereikt dat zich in een uitbouw achter het voorhuis bevindt via welke men het platte dak van het achterhuis kan bereiken.

De tweede verdieping heeft in het midden een gang/overloop in de lengterichting van het pand van waaruit aan de rechterzijde vier kamers bereikt kunnen worden en aan de linkerkant drie ruimten en de trappartij in het midden van de linkerkant. De trap afkomstig van de eerste verdieping heeft twee kwartdraaien. Daarachter is de trap naar de vliering die door een vallicht verlicht wordt.

De hele indeling dateert uit de jaren 30 waarbij de kamer bij de voormalige arkeneel uit 1929 zal dateren. In de rechterzijmuur van deze kamer is een schouwte uit 1929 geflankeerd door twee vensters. De afwerking van de verdieping dateert deels uit de jaren 30 en er zijn bruynzeeldeuren toegepast.

Kapconstructie

De kap bestaat uit negentien grenenhouten ronde of lichtelijk gekantrechte sporenparen met dito haanhouten. De sporen van ca. 10 cm. doorsnede staan ca. 67 cm. h.o.h. Er zitten enkele eiken afgezaagde haanhouten tussen. De kap is voorzien van windverband door middel van sporenschrankhouten. Op de sporenparen zijn enkele met een beitel gehakte merken aangetroffen. Deze sporenkap kan 17de-eeuws zijn. De zoldervloer bestaat uit grenen delen die mogelijk 19de-eeuws zijn.

Het pakhuis

De rechterzijmuur van het pakhuis grenst aan de Papengang en is een drielaagse recht gesloten langsgevel. De gevel is in schoon werk opgetrokken in normaal kruisverband waarbij de sokkel gepleisterd is. Boven alle bouwlagen zijn rijen 19de-eeuwse ankers die de enkelvoudige balklagen aangeven.

In het midden van deze gevel bevinden zich brede dichtgezette pakhuisdeuren die door een segmentboog overdekt zijn en oorspronkelijk geflankeerd zijn door aan elke zijde drie venstertraveeën.

Op de begane grond zijn van voor naar achteren een dichtgezet recent venster, een dichtgezette deur die door een segmentboog overdekt is en mogelijk oorspronkelijk is. In het midden zit de brede middendeur en daarachter drie segmentbogige vensters die vermaakt zijn tot een rechthoekige deur met twee rechthoekige vensters aan weerszijden. Deze laatste drie openingen zijn recentelijk dichtgezet.

Op de eerste verdieping zijn aan weerszijden van de brede dichtgezette middendeur recente vensters aangebracht.

Op de tweede verdieping is de middendeur geflankeerd door drie segmentbogige gietijzeren raampjes, wat de oorspronkelijke situatie is.

De bouwlagen van het pakhuis zijn overdekt door naaldhouten enkelvoudige balklagen die door een grenen onderslagbalk in de lengterichting van het pand ondersteund worden. De balken hebben een doorsnede van ca. 26x13cm. Deze balklagen kunnen uit de 19de eeuw dateren. Dit geldt niet voor de balklaag boven de eerste verdieping die vernieuwd is.

De begane grond van het pakhuis is thans als winkelruimte in gebruik. Omdat de Papengang naar de Peperstraat afhelt, ligt de begane grond van het pakhuis een stuk lager dan die van het voorhuis zodat hier een hoogteverschil is en vanuit de winkel gezien het de indruk van een souterrain maakt. Mogelijk is deze begane grond ook iets uitgediept.

Op de tweede verdieping bevindt zich in de linker (noordelijke) zijmuur een beroet muurgedeelte dat wijst op de aanwezigheid van een voormalige stookplaats of rookkanaal. In de achtergevel is aan de rechterzijde een venster met kalkzandsteen dichtgezet.

WAARDESTELLING

Het pand Oosterstraat 32, 34 heeft hoge monumentwaarde vanwege de forse bouwmasse die markant is gelegen op de hoek van de Oosterstraat met de Papengang. Daarbij is van groot belang dat dit brede huis met gedeeltelijk behouden gebleven steile kap onderdeel uitmaakt van de laat middeleeuwse bebouwingsstructuur.

De voorgevel heeft grote architectuurhistorische waarde als 18de/ 19de eeuwse lijstgevel die in de 20ste eeuw is gemoderniseerd. In dit verband is de modernisering naar het ontwerp van architect Van Elmp in 1911 van grote waarde. Vooral de gaaf bewaard gebleven winkelpui is een belangrijk voorbeeld in het oeuvre van deze bekende architect. De hoekligging wordt benadrukt door de kroonlijst die een stukje langs de Papengang is doorgezet.

Het casco van het voorhuis heeft hoge monumentwaarde als drager van de bouwgeschiedenis. De zijgevels, achtergevel, en vermoedelijk ook delen van de voorgevel alsmede de kapconstructie en de

mogelijk gehandhaafde balklagen dateren uit de late middeleeuwen en 17de eeuw. Ook een gedempte kelder waarvan resten vermoedelijk nog aanwezig zijn heeft bouwhistorisch waarde.

Enige interieurelementen zoals, een 19de-eeuwse traphek, dito houten schouw en enige stucwerkplafonds en het gekleurde glas-in-loodvenster uit omstreeks 1930, de trap naar de verdieping hebben enige waarde.

De gevel van het pakhuis is voorzover die oorspronkelijk is van architectonische waarde als voorbeeld van 19de-eeuwse pakhuisarchitectuur. Ook het casco ervan heeft, voorzover dit bewaard is gebleven, enige waarde.

Het huis en het pakhuis hebben tevens historische waarde omdat op deze plaats de katholieke schuilkerk gezocht moet worden die hier 200 jaar heeft gezeten en de naam gaf aan de Papengang.

AANBEVELINGEN

Wanneer in het pand een verbouwing plaatsvindt is het uitvoeren van verder bouwhistorisch onderzoek aan te bevelen. Dit zou gecombineerd moeten worden met archiefonderzoek naar de vroegere functie van schuilkerk.

Uittreksel uit het bouwdoossier van de dienst RO/EZ van de gemeente Groningen.

Adres : **Oosterstraat 32 en 34 / hoek Papengang**
Bouwdoosiernummer : B 6799
D.I.V. bezoek : 25 juni 2003

1911

Mej. D.W. Dijk krijgt een vergunning voor het veranderen van de indeling op de begane grond van nummer 32 en het maken van een winkelpui in de voorgevel en het vernieuwen van de stoep tegen de voorgevel. Het werk wordt nog hetzelfde jaar voltooid. Architect is A. Th van Elmpt.

1923

Er wordt een pleisterlaag aangebracht op de gevel van van het pand Papengang 2.

1924

A.J. Smaal krijgt een vergunning voor het aanbrengen van een reclamelichtbak op nummer 32/34

1925

Er wordt een vergunning verleend om Papengang 8, bevattende berg- en werkruimte, te vernieuwen bestaand in het verhogen van gedeelten van de voor- en achtergevel, het veranderen van de bekapping en het maken van werkplaatsen op de zolderverdieping, alsmede het plaatsen van twee raamkozijnen voorzien van vaste ramen met matglas in de westelijke zijgevel.

1928

W.H.J. Bieleveld krijgt een vergunning voor het aanbrengen van een reclamelichtbak aan de gevel van nummer 34.

1929

Mej. D.W. Dijk krijgt een vergunning voor het gedeeltelijk vernieuwen van de panden Papengang 2 en Oosterstraat 32/34 bestaand in het bouwen van een arkeneel op de gevel aan de Papengang en het vergroten van een slaapkamer op de zolderverdieping. Het werk wordt nog hetzelfde jaar voltooid. Architect is Y. van der Veen.

Het tonnenstelsel wordt opgeheven. De bestaande privaten krijgen een inrichting tot waterspoeling en afvoer van faecaliën naar het riool van de gemeente.

1930

Mej. D.W. Dijk krijgt een vergunning voor het maken van een doorgang in de muur tussen de keuken op de eerste verdieping van het gebouw en de aangrenzende bergruimte op de verdieping van het pakhuis Papengang nr. 4, het afscheiden van een gedeelte van deze bergruimte, het plaatsen van een trap in dit gedeelte ter verkrijging van een opgang naar het platdak boven de bergruimte en het maken van een trapportaal op dit platdak. Het werk wordt nog hetzelfde jaar voltooid.

1932

Mej. D.W. Dijk krijgt een vergunning om het gebouw Papengang 2 uit te breiden en voor een gedeelte te veranderen bestaande in het wegbreken van een gedeelte der bekapping en der indelingswanden op de tweede verdieping, het verhogen van het gebouw, het plaatsen van een nieuwe trap alsmede het maken van enige kamers en het bouwen van een privaat op de tweede verdieping.

Het werk wordt nog hetzelfde jaar voltooid. Architect is G.A. Heldoorn uit Leeuwarden. Oosterstraat 32/34 en Papengang 2 bevatten een woning met winkel en pakhuis een afzonderlijke winkel en een bovenwoning.

1933

Mej. D.W. Dijk krijgt een vergunning voor het maken van een privaat in Oosterstraat 34. Architect is G.A. Heldoorn. Het werk wordt nog hetzelfde jaar voltooid.

J. Machielse krijgt een vergunning voor het aanbrengen van een reclamelichtbak tegen de voorgevel van Oosterstraat 34.

1935

Mej. D.W. dijk krijgt een vergunning om het gebouw Papengang 2 en 2/1 en Oosterstraat 32 en 34 bevattende een winkel met woning een bovenwoning en pakhuisruimten voor een gedeelte te veranderen bestaand in het maken van vallichten in het pakhuis en het uitbreiden van de riolering. Het werk wordt nog hetzelfde jaar voltooid.

1936

H. Slager krijgt een vergunning voor het aanbrengen van een reclamelichtbak tegen de voorgevel van Oosterstraat 32

1943

Er wordt een materiaal aanvraag ingediend voor een blanke spiegelruit.

1945

Het rapport voor oorlogsgeweldschade bedraagt voor de werkplaats Papengang 8 f123,- (glasschade, timmerwerk, metselwerk, dekkleed). Voor Papengang 2 en Oosterstraat 32 en 34 f 886,- (meest schilderwerk)

1946

In Oosterstraat 32 is een filiaal gevestigd van Ververij en Chemische Wasscherij gebr. Hoeksema. Aan hen wordt een vergunning verleend om woonruimte aan haar bestemming te onttrekken.

1968

In Oosterstraat 34 is naai- en breimachinespecialist J.M. Klein gevestigd. Hij krijgt een vergunning voor het aanbrengen van een neon-lichtreclame.

1977

Veenstra kantoorinstallaties (Oostertstraat 32) dient een bouwaanvraag voor het veranderen van de voorgevel in maar trekt deze vervolgens weer in.

1978

De firma L. Veenstra krijgt een vergunning voor het aanbrengen van een reclamelichtbak

1986

Er wordt een plan gemaakt voor een verbouwing van Oosterstraat 32 en 34. Architect is H.J. Jacob.

H. Wierts